

Nr 181.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående beredande av ytterligare medel för utlåning från fonden för rederinäringens understödjande; given Stockholms slott den 28 mars 1913.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgiva, att de kapitalavbetalningar, som å de från lånefonden för rederinäringens understödjande utgående lånen verkställas, må även för tiden efter år 1913 tillsvidare tilläggas fonden.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Theodor Adelswärd.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 28 mars 1913.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 BERG,
 friherre ADELSWÄRD,
 PETRÉN,
 STENSTRÖM,
 SANDSTRÖM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet friherre Adelswärd anförde härefter:

På därom av Kungl. Maj:t gjorda framställningar anvisade Riksdagen vart och ett av åren 1903, 1905 och 1907 ett belopp av 5,000,000 kronor till en lånefond för rederinäringens understödjande, att förvaltas och användas i överensstämmelse med vissa angivna grunder, vilka belopp riksgäldskontoret bemyndigades att i mån av behov tillhandahålla statskontoret, som skulle hava att till riksgäldskontoret inleverera den å de från fonden utlämnade lån inflytande räntan. Därjämte medgav Riksdagen vid beloppens anvisande varje gång, att de kapitalavbetalningar, som verkställdes å de från fonden utgående lånen, finge intill utgången av år 1909 tilläggas fonden.

Vidare medgav 1909 års Riksdag för beredande av ytterligare medel för utlåning från ifrågavarande fond med bifall till Kungl. Maj:ts framställning, att de kapitalavbetalningar, som verkställdes å de från fonden utgående lånen, finge även för tiden efter år 1909 intill utgången av år 1911 tilläggas fonden.

I fråga om användningen av de av 1903 års Riksdag anvisade medlen utfärdade Kungl. Maj:t den 18 december 1903 kungörelse, varigenom fastställdes vissa allmänna villkor och bestämmelser för erhållande och åtnjutande av lån från fonden, och genom särskilda kungörelser av den 2 juni 1905, den 3 maj 1907 och den 5 juni 1909 förordnades, att samma villkor och bestämmelser skulle lända till efterrättelse i fråga om lån från de av Riksdagen åren 1905, 1907 och 1909 anvisade medlen.

Slutligen har 1911 års Riksdag, på därom av Kungl. Maj:t gjorda framställningar, dels till ökning av det lånefonden för rederinäringens understödjande tillhörande kapital för år 1912 anvisat ett anslag av 2,000,000 kronor, utgörande statens fordran vid 1911 års utgång hos aktiebolaget Svenska Ostasiatiska kompaniet jämte vad av bolagets lån från staten under år 1911 influtit såsom kapitalavbetalning, dels ock medgivit, att de kapitalavbetalningar, som å de från nämnda fond utgående lånen verkställas, finge även för tiden efter år 1911 intill utgången av år 1913 tilläggas fonden. Härvid har Riksdagen anfört, att Riksdagen, som trott sig finna, att för det dåvarande icke förefunnes någon nöjaktig kontroll över användningen av de såsom rederilån utlämnade medlen, velat uttala önskvärdheten därav, att sådana bestämmelser bleve utfärdade, att genom dem åstadkommes en effektiv kontroll därå, att de från ifrågavarande fond utlämnade lånebeloppen verkligen bleve använda för det ändamål, fonden vore avsedd att främja.

Sedan i anledning av nådig remiss kommerskollegium den 20 december 1911 avgivit utlåtande över denna Riksdagens framställning jämte förslag till ändrade författningsbestämmelser i ämnet, har Kungl. Maj:t den 26 april 1912 utfärdat kungörelse angående villkoren för lån från fonden för rederinäringens understödjande, innefattande dels förändrad lydelse av punkterna 1), 2), 9) och 10) i nådiga kungörelsen av den 18 december 1903 att tillämpas, punkten 1) beträffande lån från fonden, om vilka ansökning göres efter den nya kungörelsens utfärdande, och övriga punkter beträffande lån, vilka efter nämnda tidpunkt beviljas, dels ock föreskrift att för tiden intill 1914 års ingång ansökningar om lån från fonden skola ingivas till finansdepartementet före den 1 juli vardera av åren 1912 och 1913.

Kommers-
kollegium.

I underdånig skrivelse den 28 februari 1913 har nu kommerskollegium angående berörda lånefond anført, bland annat, följande.

»Enär i fråga om de medel, som genom återbetalningar inflyta efter utgången av år 1913, Riksdagens nu gällande beslut i ämnet måste anses innebära, att medlen skola återgäldas till riksgäldskontoret, kunna efter år 1913 icke utan nytt beslut av Riksdagen några ytterligare medel tillfalla rederilånefonden.

Kollegium har i anledning härav funnit sig böra taga under övervägande, huruvida icke omständigheterna äro sådana, att den svenska rederinäringen även efter år 1913 bör för åtminstone två år framåt tillförsäkras det betydelsefulla ekonomiska stöd, som ett fortsatt utdelande av rederilån skulle innebära.

Enligt uppgift från statskontoret kunna kapitalavbetalningarna å rederilån beräknas uppgå sammanlagt för år 1913 till 2,705,000 kronor, för år 1914 till 2,950,000 kronor och för år 1915 till 2,472,000 kronor.

Med hänsyn till lån från fonden under de senaste åren har samma förhållande framträtt som det i kollegiets underdåniga skrivelse av den 24 december 1910 angående beredande av ytterligare medel till fonden omförmälda, eller att efterfrågan varit så stor, att de för utlåning tillgängliga beloppen visat sig otillräckliga för fyllande av de krav, som ställts på fonden. — — —

Under de senare åren har kollegiets strävan med hänsyn till lånens fördelning allt mera inriktats på att fondens syfte måtte förverkligas. Särskilt har, sedan kollegium för sina förslag om villkor för erhållande av lån erhållit stöd i Eders Kungl. Maj:ts godkännande därav samt i bestämmelserna uti — — — kungörelse av den 26 april 1912, kollegium i sitt underdåniga utlåtande av den 4 december 1912 (med förslag till lån från ifrågavarande fond) sökt att med användande i betydande omfattning av samma föreskrift i flertalet fall förbinda lyftande av lån med en fullgjord eller åtagen nyanskaffning av fartyg, företrädesvis genom nybyggnad vid svensk verkstad.

En särskild anledning härtill har förelegat däri, att sjöfarten sedan någon tid befunnit sig i en högkonjunktur med alltjämt stigande frakter, vilken sjöfallet tagit sig uttryck i en omfattande tonnageökning från ett flertal rederiföretags sida. Härav hava stora lånebehov uppkommit för de många svenska redare, som sträva att på angivna sätt utvidga sin verksamhet.

Emellertid kunde det ifrågasättas, om icke just i denna högkonjunktur skulle ligga ett skäl att för framtiden indraga det understöd, som sjöfartsnäringen sedan en följd av år åtnjutit genom de på billiga villkor utdelade rederilånen. En sådan åtgärd skulle dock enligt kollegii förmenande kunna medföra rätt betänkliga konsekvenser. Därest en försämring av ställningen åter skulle inträda — något som ingalunda ligger utom området för det tänkbara — kunde de rederiföretag, som just till följd av den starka tonnageutvidgningen under den senaste tiden måst i stor utsträckning taga krediten i anspråk, råka i en synnerligen brydsam ställning. Skulle då möjligheten att erhålla ytterligare lån av statsmedel berövas företagen, samtidigt som de betungande återbetalningarna av tidigare bekomna rederilån måste fullgöras, kunde följderna lätteligen bliva ödesdiga, och resultaten av fleråriga ansträngningar för den svenska rederirörelsens höjande äventyras.

Såsom kollegium förut olika gånger haft tillfälle för Eders Kungl. Maj:t uttala, har ifrågavarande av staten utövade låneverksamhet utan tvivel mäktigt med-

verkat till den svenska sjöfartens utveckling och bidragit till att stärka dess ställning i konkurrensen med utlandet. Med stöd av statskrediten hava de svenska redarne lättare kunnat bevaka sina intressen på olika farvatten och i åtskilliga fall föra en kraftig och målmedveten utvidgningspolitik, som utan tvivel är till stort gagn jämväl för Sveriges och de svenska näringarnas intressen i allmänhet. Ett särskilt karaktäristiskt drag i den senaste tidens utveckling bör härvid framhållas, nämligen strävandet att tillskapa regelbundna linjer, där handelsförbindelsernas intensitet påkallar sådant. Det är då icke allenast fråga om de långväga transatlantiska fartygslinjer, vilkas tillkomst och fortvaro ansetts vara av den allmänna betydelse, att direkta understöd från statens sida ifrågakommit, utan jämväl den svenska linjefarten på närmare farvatten har tagit ett kraftigt uppsving. Denna strävan är ett gemensamt drag för hela den internationella sjöfarten i våra dagar och härleder sig därav, att de olika marknadsfältens ekonomiska växelverkan och ömsesidiga beroende av varandra kräva allt tätare, säkrare och mera regelbundna trafikförbindelser. Då anordnandet av reguljära linjer emellertid av naturliga skäl ofta nog fordra avsevärda kapitaluppostringar, har i detta avseende statens låneverksamhet varit i särskild grad välgörande. Emedan det här gäller en utveckling, som, även vad den svenska rederiverksamheten angår, ännu ingalunda kan anses hava nått sin avslutning, synas starka skäl tala för att underlätta dess fortgång genom att ännu någon tid fortsätta med utlåningen ur rederilånefonden.

En annan omständighet, som förtjänar att beaktas, är de svenska skeppsvarvens ställning. Då det förslag i fråga om beredande av direkt understöd åt den svenska skeppsbyggerinäringen, som kollegium och generaltullstyrelsen framlagt i gemensamt underdånigt utlåtande av den 28 november 1911, icke lett till någon påföljd, synes det kollegium högst önskvärt, om man på indirekt väg genom att understödja den svenska sjöfarten med lån och därvid, i den mån sådant kan vara lämpligt, foga villkor om anlåtande av svenskt varv, kunde fortfarande tillgodose den för landet högligen betydelsefulla varvsindustriens intressen.

Vid jämförelse med förhållandena i åtskilliga utländska stater vill det synas, som om Sverige i sin rederilånefond funnit ett sällsynt billigt och praktiskt men icke desto mindre effektivt medel för vinnande av ett mål, som man i de flesta sjöfartsidkande länder stundom med stora uppostringar från det allmännas sida eftersträvar nämligen sjöfartens höjande. Då den svenska rederilånerörelsen i stället för att ådraga statsverket förlust, tvärtom bör avkasta en, om ock obetydlig, räntevinst, synes det, med hänsyn till andra på frågan inverkan omständigheter, vara fullt berättigat, att den svenska sjöfarten ännu någon tid kommer i åtnjutande av ifrågasvarande förmåner, vilkas betydelse dess representanter ock vid flera tillfällen framhållit.

I anslutning till ovanstående finner sig kollegium böra hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder i syfte att de kapitalavbetalningar, som å de från lånefonden för rederinäringens understödjande utgående lånen verkställas, få även för tiden efter år 1913 intill utgången av år 1915 tilläggas fonden.»

Såsom av den föregående framställningen framgår, skulle, därest *Departements
chefen.* ej av Kungl. Maj:t och Riksdagen annorlunda beslutas, med ingången av år 1914 avbetalningar å lån från rederilånefonden återgå till riksgäldskontoret. Fonden skulle i samma mån minskas.

Vad kommerskollegium i förevarande skrivelse anfört synes mig
Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 1 saml. 132 häft. (Nr 181.) 2

innefatta fullgiltiga skäl för att nu vidtaga åtgärder till förhindrande av fondens minskning. Fonden har med all säkerhet fortfarande en viktig uppgift att fylla, och det är min övertygelse, att den skall visa sig behövlig i hela sin omfattning under åtskillig tid framåt och i varje fall under längre tid än två år.

Då jag nu går att förorda kommerskollegii framställning, gör jag det därför med den jämkningen, att jag ifrågasätter, att Riksdagens medgivande av kapitalavbetalningarnas läggande till fonden även efter år 1913 äskas tillsvidare och ej endast till utgången av år 1915. Genom denna anordning skulle ifrågavarande fond i avseende å kapitalavbetalningarnas förhållande till fonden varda tillsvidare likställd med flertalet övriga statens lånefonder.

I anslutning till vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgiva,

att de kapitalavbetalningar, som å de från lånefonden för rederinäringens understödjande utgående lånen verkställas, må även för tiden efter år 1913 tillsvidare tilläggas fonden.

Vad föredragande departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla; och skulle proposition till Riksdagen avlåtas av den lydelse, bil. litt . . . vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Olof Ljungberg.